

TÉZISEK

I. A Kutatás előzményei

Leonhard Lechner életművét, zeneszerzői tevékenységét a német zenetudomány a huszadik század első harmadáig alulértékelt, a Lassus-tanítványként számontartott komponistát – zenei stílusát tekintve – a mester követőjének tekintette. Ezt a véleményt közvetíti az 1928-ban keletkezett első Lechner-biográfia is, Max Schreiber: *Leonhard Lechner Athesinus 1553- 1556* című doktori értekezése. A Walter Lipphard és Konrad Ameln által a szerzői kéziratokból azonosított Lechner-passió és az utolsó műveket tartalmazó dalgyűjtemény megjelentetése után Lechner megítélésében megváltoztak a vélemények, az addig méltatlanul elhanyagolt szerzői életmű elismerő értékelésben részesült. A komponista valódi értékeinek késői felfedezése miatt, műveinek kiadása csak a 20. század második felében indult meg, az egyházi és világi kompozíciókat tartalmazó kötetek megjelentése a múlt század utolsó évtizedében zárult le.

A liturgikus célra szánt művek mellett a Lechner-életmű tetemes hányadát a hét kötetnyi, több mint 160 dalkompozíció tölti ki. A Lied-kötetekben kiadott művek vizsgálatával foglalkozó publikációk száma kevés, ezek többnyire egy-egy tétel analizését vállalják¹, vagy elemző vizsgálat nélkül kategorizálják a kompozíciókat². Az összkiadás-sorozat köteteinek kísérő szövegeiben egy-egy gyűjtemény dalanyagának tematikai, stilisztikai ismertetése olvasható. A szerző Lied-stílusának részletező, átfogó bemutatása egyetlen írásműben jelenik meg: Uwe Martin doktori értekezése³ a strofikus dalanyagra vonatkozó kutatási eredményeket közli. U. Martin értekezése elsősorban az egyes kötetek műveinek részletes elemzésével foglalkozik, a műfajspecifikumok tekintetében azonosságokat mutató dalkötetek összehasonlítását nem tárgyalja. U. Martin további tanulmányai⁴ Lechner Lied-kompozícióinak szövegszerzőjéről adnak felvilágosítást.

Doktori értekezésem témájához kapcsolódó tanulmányok, értekezések, dokumentumok összegyűjtésének időszakáig (2008) Lechner nem strofikus Lied-

¹ Konrad Ameln: „»Ohn Gott muß ich mich aller Freuden maßen«, Eine villanellaweise von Leonhard Lechner als Gemeindelied”. *Jahrbuch für Liturgik und Hymnologie*/14. 1969: 188-189.o.

² „Gemeindelied und Kunstmusik. Die Liedmotette.” Friedrich Blume: *Die Geschichte der evangelischen Kirchenmusik*. Kassel: Bärenreiter, 1965, második kiadás: 93-103.o.

³ Uwe Martin: *Historische und stilkritische Studien zu Leonhard Lechners Strophenliedern*. Disszertáció, Göttingen, 1957. (Kézirat)

⁴ Uwe Martin: „Der Nürnberger Paul Dulner als Dichter geistlicher und weltlicher Lieder Leonhard Lechners”. *Archiv für Musikwissenschaft*/11. 1954. 315-322.o.

Uwe Martin: „Paul Dulner als Textdichter des Komponisten Leonhard Lechner (ca. 1553 bis 1606)”. *Daphnis*/26, 1997. 190-193.o.

kompozícióinak átfogó, elemző megközelítését vállaló írásmű a szakirodalomban nem jelent meg. E terület feldolgozásának hiánya Dong-Woog Jang doktorjelölt figyelmét is felkeltette, a kutató Lechner nem strofikus, vallásos szövegű Liedjeit tárgyaló disszertációjá⁵ jelen dolgozat lezárása előtt néhány héttel vált hozzáférhetővé. A német nyelvű doktori értekezés elemzéseit az említett időbeli tényezők és a Liedmotetta fogalom más értelmezése miatt doktori disszertációmban nem tárgyalom. Leonhard Lechnerhez kapcsolható magyar nyelvű publikáció nem ismert.

II. Források

A disszertáció csak másodlagos forrásokat használ fel, az elemzett és bemutatott Lechner- művek az összkiadás-sorozat kötetekben található. Ezekben a kiadványokban közölt Lechner-levelek, -ajánlások fakszimiléi⁶ a kutatás különböző pontjain értékes információkkal szolgáltak. Néhány publikáció a témához kapcsolódó további dokumentumokat közöl⁷.

III. Módszer

A dolgozat kronologikus rendben haladva tárgyalja a többszólamú Lied-jelenséghez kapcsolódó főbb források, nyomtatványok, zeneszerzők és műveik szerepét, nem a részletezés, hanem az összefoglalás igényével. A Lechner műveivel foglalkozó fejezetek előtt, a stílusváltás és a tanítvány-mester viszonyból származó zenei örökség mindenképpen szükségessé teszi Lassus német nyelvű Lied-köteteinek és azok tartalmának alaposabb áttekintését. A Lechner zenei fejlődését, képzését alakító tényezők ismertetése után a zeneszerző strofikus és végigkomponált műveket is magukba foglaló Lied-köteteinek bemutatása következik. A fejezetek kialakítását a kötetek alcímében megjelölt műfaji irányultságok, vagy a gyűjtemények közötti stilisztikai hasonlóságok határozták meg. A különböző műfajok felé orientálódó kompozíciók csoportjai az életműben viszonylag nem esnek messze egymástól, így tárgyalásuk - egy kötet kivételével -, keletkezésük sorrendjét követi. A főfejezetek alegységei a Lechner-művek elemzési szempontjait tükrözik, a

⁵ Dong-Woog Jang: Leonhard Lechners druckkomponierte geistliche Liedmotetten. Diss. Universität Marburg. 2009. A disszertáció védésének időpontja: 2010. február 5. (on-line forrás)

⁶ Leonhard Lechner Werke Bd. 2., 3., 5., 6., 7., 8., 9., 11., 13.

⁷ Michael Klein: „Neuere Studien über Leonhard Lechner”. *Schütz-Jahrbuch*/14, 1992: 63-77.o.
Marlis Zeus: Leonhard Lechner. Ein Musiker der Renaissance in seiner Zeit. Berlin: Köster, 1999.

szempontok kiválasztása elsősorban Helmuth Osthoff munkájának⁸, Katherina Bruns disszertációjának⁹ és Uwe Martin fent említett értekezésének módszere alapján történt. Lechner Lied-kompozícióinak jelentőségét, a német zene történetében betöltött szerepét az összegző fejezet ismerteti.

IV. Eredmények.

A disszertáció tárgyát képező Lechner Lied-kötetek műfaji vizsgálatát elsősorban a bennük található művek rendkívül heterogén összetétele inspirálta. A 16. század végi német Lied- fogalom igen tág kereteit reprezentálják Lechner kompozíciói, amelyek a letűnő Tenorlied-korszak és az olasz, világi műfajok német nyelvű meghonosításának évtizedei közé esnek. A kompozíciók műfaji meghatározásában a német és olasz zene egymásrahatásának mértéke döntő szerepet játszott.

Az írásmű komplex képet kíván nyújtani a 15-16. századi többszólamú Lied történetéről, fókuszba állítva az említett korszakhatárt képviselő Lechner Lied-kompozícióit. Nemcsak a szerző egyes műveinek, egyes köteteknek analizálásával, hanem elsősorban a kötetek tartalmának, stílusának összehasonlításával, állandó reflexióban maradván a kompozíciókban, vagy kompozíció-csoportokban megjelenő műfajtörténeti vonatkozásokkal.

V. Karvezetői gyakorlat, koncertek, oktatás

1999-2001: Karvezetőként a PTE Nőikarral önálló hangversenyek Budapesten, Szegeden, Békéscsabán, Szombathelyen, Pécsen, Eszéken.

Műsoron többek között: G. B. Pergolesi, P. Palestrina, J. Gallus, A. Brumel, C. Porta, G. Gabrieli, Liszt Ferenc, J. Brahms, G. Holst, H. Wolf, G. Verdi, M. Duruflé, D. Milhaud, G. Ropartz, Mohai Miklós, Huszár Lajos, Csemiczky Miklós, és Bartók Béla művei.

2000: Rádiófelvétel: Eszék

2005 és 2006 nyarán: Országos karvezetői kurzuson oktató (PTE szervezésében)

⁸ Helmuth Osthoff: *Die Niederländer und das deutsche Lied (1400-1640)*. Müller – Blatta, Joseph (közr.): Neue deutsche Forschungen. Abteilung Musikwissenschaft. Berlin: Junker und Dünhaupt, 1938

⁹ Katherina Bruns: *Das deutsche Lied von Orlando di Lasso bis Johann Hermann Schein*. Disszertáció, Zürich, 2006. (Kézirat)